

posterior declivity of antecoxal cavity. Proepisternum with well defined raised margin along antecoxal cavity. Remaining pectoral parts without notable features. Base of pygidium with distinct zone of transverse micro-files (stridulatory organ). Fore-tibia with 7 external denticles; superior side with dental and medial series of long setae, intervening space finely punctate-scabrous, pubescent; tibial apex with long, acuminate, distally curved spur. Femora and coxae without notable details. Middle and hind tibiae with spinose fossorial elevations, which are increasingly developed distad; number in right midtibia 2+(2), in right hind-tibia 2+(3); only crests of apical and anteapical elevations complete, emarginate-angulate; number of fossorial spines along anteapical crest of right midtibia about 5 (superiorly)+1 (emargination) + 13 (inferiorly), most of them medium-sized; superior as well as inferior side of mid- and hind-tibiae with 1 distinct series of long setae, remaining surface with scattered setae.

Phallus of the peculiar *Elephastomus* type.

Identification. — In addition to the pair of longitudinal clypeal ridges distinguishing the male of *E. carnei*, other diagnostic features, in order of importance, include: median lobe of male clypeus short, apex excised, lacking ventral projections; male pronotum with bulbous anteromedian protrusion; anterior punctures of lateral elytral striae coarse; lateral borders of eye canthi simply rounded; clypeal surface between paramedian carinae and lateral declivities of pronotum moderately to coarsely punctate.

Carne (1965) in his study on the genus *Elephastomus* did not provide information on the male genitalia; a comparative study of these is postponed.

Female unknown.

Material examined. — Holotype male, with label reading „Queensland/ Frkl. Müller” (in Eberswalde). Apparently collected more than 50 years ago.

ACKNOWLEDGEMENTS

For the loan of this *Elephastomus* and many other Bolboceratini I am indebted to the Institut für Pflanzenschutzforschung (Eberswalde, German Democratic Republic). Drs. H. F. Howden (Ottawa) and P. B. Carne (Canberra) kindly read the draft of this paper.

REFERENCE

Carne, P. B., 1965. A revision of the genus *Elephastomus* Macleay (Coleoptera: Geotrupidae). *J. ent. Soc. Qd.* 4: 3—13.

Anthocoris amplicollis Horváth, 1893 en Tingis crispata (Herrich-Schäffer, 1839), twee Heteroptera nieuw voor de Nederlandse fauna

door

BEREND AUKEMA

ABSTRACT

Anthocoris amplicollis Horváth (Heteroptera, Anthocoridae) and *Tingis crispata* (Herrich-Schäffer) (Heteroptera, Tingidae) are recorded as new for the Dutch fauna from the south of the province of Limburg. Especially the occurrence of the South European *Tingis crispata* in the Netherlands is very remarkable.

Tijdens mijn vakantie in Zuid-Limburg ving ik de volgende twee Heteroptera-soorten nieuw voor de Nederlandse fauna.

1. *Anthocoris amplicollis* Horváth. Langs de rand van het Bunderbos nabij Brommelen (gemeente Bunde) klopte ik op 20.IX.1975 een mannetje van deze soort van *Fraxinus excelsior* L. Volgens Péricart (1972: 124—126) wordt *A. amplicollis* inderdaad voornamelijk op es aangetroffen. Ze voedt zich met de galvormende bladluis *Prociphilus bumeliae* Schrank. *A. amplicollis*

overwintert als imago (vaak onder boomschors); larven worden gevonden in juni en juli, terwijl de eerste volwassen dieren verschijnen vanaf eind juli (Wagner, 1967).

A. amplicollis onderscheidt zich van de andere Nederlandse *Anthocoris*-soorten met name door de vorm van het pronotum. Beschrijving en tabellen van *Anthocoris*-soorten zijn te vinden in Péricart (1972: 110—146), Stichel (1958-1959: 133—142) en in Wagner (1967: 77—82).

A. amplicollis heeft een West- tot Middeneuropese verspreiding. Ze is tot dusverre gevonden in België, Frankrijk, Zwitserland, Noord-Italië, Oostenrijk, Joegoslavië, Tsjechoslowakije, Hongarije, Europees Rusland, Oost- en West-Duitsland, Denemarken en Zuid-Zweden (Péricart, 1972). Gezien dit verspreidingspatroon waren vondsten van de soort in Zuid- en Oost-Nederland dan ook zeker te verwachten. Verdere vangsten van *A. amplicollis* kunnen in Nederland verwacht worden als de door *Prociphilus bumeliae* veroorzaakte bladomkrullingen op haar aanwezigheid worden onderzocht.

2. *Tingis crispata* (Herrich-Schäffer). Op het plateau van de St. Pietersberg sleepte ik achter het voormalige Fort St. Pieter van een enigszins ruderaal plek op 22.IX.1975 drie mannetjes en zeven vrouwtjes van een mij onbekende netwants. Op 26.IX ving ik ter zelfder plekke weer drie vrouwtjes van dezelfde soort en op 4.X nog drie mannetjes en vijf vrouwtjes. In totaal dus eenentwintig exemplaren. Op de vangplaats stonden onder andere de volgende planten: *Agrimonia eupatoria* L., *Artemisia vulgaris* L., *Cirsium arvense* L., *Clematis vitalba* L., *Knautia arvensis* L., *Ononis repens* L., *Origanum vulgare* L., *Rubus spec.*, *Tanacetum vulgare* L. en *Urtica dioica* L.

Bij determinatie bleken alle dieren te behoren tot de nog niet van Nederland bekende *T. crispata*. Wagner (1967: 18—23) noemt als voedselplant *Artemisia vulgaris* L., terwijl Stichel (1958-1959: 307—322) als zodanig ook nog vermeldt *Artemisia campestris* L. en *Artemisia absinthium* L. *T. crispata* overwintert als imago (in het bodemstrooisel); kopulatie vindt plaats in juni en de larven worden gevonden tot in augustus (Wagner, 1967). Ik vond echter op 22 september nog twee larven.

T. crispata onderscheidt zich van de vier andere Nederlandse *Tingis*-soorten door de geringere grootte (3.0-3.25 mm) en door de aanwezigheid van een dichte beharing, bestaande uit korte rechtopstaande haartjes met gekromde top, op randen, kielen en aderen van pronotum en dekvleugels. Beschrijving en tabellen van *Tingis*-soorten zijn te vinden in Scholte (1935), Stichel (1958-1959: 307-322) en in Wagner (1967: 18-23). De door Stichel vermelde forma *addita* Horváth, 1911, die drie in plaats van twee rijen cellen in de costaal-membraan zou bezitten, werd niet aangetroffen.

T. crispata staat te boek als een Zuideuropese soort, die in Frankrijk niet noordelijker is gevangen dan Lyon en uit Duitsland bekend is van Baden, Beieren, Brandenburg en Silezië. Verder komt de soort voor in Italië, Zwitserland, Oostenrijk, Tsjechoslowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, Zuid-Rusland en Turkestan (Stichel, 1958-1959; Wagner, 1967). De vondst in Zuid-Limburg kan dan ook zeker onverwacht genoemd worden. Het areaal van *T. crispata* strekt zich blijkbaar veel meer in noordwestelijke richting uit dan men tot dusver vermoedde. In dit kader is het dan ook van belang om te weten of de soort op meerdere plaatsen in Limburg voor komt, of dat we te maken hebben met een kleine, min of meer geïsoleerde populatie.

Een mannetje en een vrouwtje van dit materiaal zijn gedeponneerd in de collectie van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Zoölogisch Museum te Amsterdam.

LITERATUUR

- Péricart, J., 1972. Hémiptères. Anthocoridae, Cimicidae et Microphysidae de l'Ouest-Paléarctique. *Faune de l'Europe et du Bassin Méditerranéen* 7: 110—146. Paris.
- Scholte, S. J., A. M., 1935. De Nederlandsche Tingitiden in woord en beeld. *Natuurh. Maandbl.* 24: 60—62.
- Stichel, W., 1958-1959. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen*. II. Europa (Hemiptera Heteroptera Europae) III: 133-142 (*Anthocoris*) en 307—322 (*Tingis*). Berlin.
- Wagner, E., 1967. Wanzen oder Heteropteren II. Cimicomorpha. *Die Tierwelt Deutschlands* 55: 18—23 (*Tingis*) en 77—82 (*Anthocoris*). Jena.